Учреждение образования
«Барановичский государственный университет»

Вестник БарГУ

Ежеквартальный научно-практический журнал

Издаётся с марта 2013 г. Выпуск 8, декабрь, 2020. Серия «Исторические науки и археология. Экономические науки. Юридические науки»

Учредитель: учреждение образования «Барановичский государственный университет».

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Главный редактор журнала Кочурко Василий Иванович, доктор сельскохозяйственных наук, профессор, академик Белорусской инженерной академии, академик Международной академии технического образования, академик Международной академии наук педагогического образования, академик Академии экономических наук Украины, заслуженный работник образования Республики Беларусь, ректор учреждения образования «Барановичский государственный университет» (Барановичи, Республика Беларусь).

Заместитель главного редактора журнала Климук Владимир Владимирович, кандидат экономических наук, доцент, проректор по научной работе учреждения образования «Барановичский государственный университет» (Барановичи, Республика Беларусь).

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ СЕРИИ

Главный редактор серии

Климук Владимир Владимирович, кандидат экономических наук, доцент, проректор по научной работе учреждения образования «Барановичский государственный университет» (Барановичи, Республика Беларусь).

Ответственный секретарь серии

Прудникова Аксана Николаевна, магистр экономических наук, старший преподаватель кафедры бухгалтерского учета, анализа, аудита и статистики учреждения образования «Барановичский государственный университет» (Барановичи, Республика Беларусь).

Редактор текстов на английском языке

Шило Елена Валерьевна, старший преподаватель кафедры профессиональной иноязычной подготовки, ведущий специалист факультета славянских и германских языков учреждения образования «Барановичский государственный университет» (Барановичи, Республика Беларусь).

Андрияшко Марина Васильевна *(ответственный за направление «Юридические науки»)*, кандидат юридических наук, доцент, доцент кафедры общеправовых дисциплин и государственного управления учреждения образования «Барановичский государственный университет» (Барановичи, Республика Беларусь).

Демидович Анатолий Викторович *(ответственный за направление «Исторические науки и археология»)*, кандидат исторических наук, заведующий кафедрой педагогики и социально-гуманитарных дисциплин учреждения образования «Барановичский государственный университет» (Барановичи, Республика Беларусь).

Лизакова Роза Алексеевна *(ответственный за направление «Экономические науки»)*, кандидат экономических наук, доцент, доцент секции маркетинга и менеджмента кафедры теоретической и прикладной экономики учреждения образования «Барановичский государственный университет» (Барановичи, Республика Беларусь).

Андреева Ольга Валентиновна, кандидат экономических наук, доцент, руководитель Центра стратегических исследований социально-экономического развития Юга России федерального государственного бюджетного образовательного учреждения высшего образования «Ростовский государственный экономический университет (РИНХ)» (Ростов-на-Дону, Российская Федерация).

Астратова Галина Владимировна, доктор экономических наук, кандидат технических наук, профессор, профессор кафедры интегрированных маркетинговых коммуникаций и брендинга Уральского федерального университета имени Б. Н. Ельцина, почётный работник высшего профессионального образования Российской Федерации (Екатеринбург, Российская Федерация).

Безуглая Виктория Александровна, кандидат экономических наук, доцент, декан факультета экономики и права учреждения образования «Барановичский государственный университет» (Барановичи, Республика Беларусь).

Репозиторий БарГУ

Белянская Ольга Викторовна, кандидат юридических наук, доцент, профессор кафедры теории и истории государства и права Института права и национальной безопасности федерального государственного бюджетного образовательного учреждения высшего образования «Тамбовский государственный университет имени Г. Р. Державина» (Тамбов, Российская Федерация).

Биглова Гузель Фатиховна, доктор экономических наук, доцент, заместитель директора по научной работе Института социально-экономических исследований федерального государственного бюджетного научного учреждения «Уфимский федеральный исследовательский центр Российской академии наук» (Уфа, Республика Башкортостан, Российская Федерация).

Быков Алексей Александрович, доктор экономических наук, профессор, проректор по научной работе учреждения образования «Белорусский государственный экономический университет» (Минск, Республика Беларусь).

Василевич Григорий Алексеевич, доктор юридических наук, профессор, член-корреспондент Национальной академии наук Беларуси, заведующий кафедрой конституционного права Белорусского государственного университета, заслуженный юрист Республики Беларусь (Минск, Республика Беларусь).

Вишневский Алексей Федорович, доктор исторических наук, профессор кафедры теории и истории государства и права учреждения образования «Академия Министерства внутренних дел Республики Беларусь», заслуженный работник образования Республики Беларусь (Минск, Республика Беларусь).

Горбатова Марина Анатольевна, кандидат юридических наук, доцент, доцент кафедры уголовного права и процесса Санкт-Петербургского института (филиал) федерального государственного бюджетного образовательного учреждения высшего образования «Всероссийский государственный университет юстиции (РПА Минюста России)» (Санкт-Петербург, Российская Федерация).

Гурский Василий Леонидович, кандидат экономических наук, доцент, директор государственного научного учреждения «Институт экономики Национальной академии наук Беларуси» (Минск, Республика Беларусь).

Демичев Дмитрий Михайлович, доктор юридических наук, профессор, заведующий кафедрой теории и истории права учреждения образования «Белорусский государственный экономический университет» (Минск, Республика Беларусь).

Ермакович Леонид Иванович, кандидат исторических наук, доцент, доцент кафедры педагогики и социально-гуманитарных дисциплин учреждения образования «Барановичский государственный университет» (Барановичи, Республика Беларусь).

Житкевич Галина Яковлевна, кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры бухгалтерского учета, анализа, аудита и статистики учреждения образования «Барановичский государственный университет» (Барановичи, Республика Беларусь).

Закирова Элина Рафиковна, кандидат экономических наук, доцент, директор Института дополнительного образования федерального государственного бюджетного образовательного учреждения высшего образования «Уральский государственный экономический университет» (Екатеринбург, Российская Федерация).

Захарченко Людмила Анатольевна, кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры экономической теории и логистики учреждения образования «Брестский государственный технический университет» (Брест, Республика Беларусь).

Звирбуле Андра, доктор экономических наук, профессор, декан экономического факультета Латвийского сельскохозяйственного университета (Елгава, Латвийская Республика).

Карев Дмитрий Владимирович, доктор исторических наук, профессор, директор Центра междисциплинарных исследований диаспор и зарубежного белорусоведения учреждения образования «Гродненский государственный университет имени Янки Купалы» (Гродно, Республика Беларусь).

Касич Алла Александровна, доктор экономических наук, профессор, заведующий кафедрой менеджмента и публичного администрирования Киевского национального университета технологий и дизайна (Киев, Украина).

Колядко Иван Николаевич, кандидат юридических наук, профессор, профессор кафедры гражданского процесса и трудового права Белорусского государственного университета (Минск, Республика Беларусь).

Куган Светлана Федоровна, кандидат экономических наук, доцент, заведующий кафедрой менеджмента учреждения образования «Брестский государственный технический университет» (Брест, Республика Беларусь).

Кузнецова Юлия Александровна, кандидат экономических наук, ведущий научный сотрудник филиала федерального государственного бюджетного образовательного учреждения высшего образования «Кузбасский государственный технический университет имени Т. Ф. Горбачева» в г. Новокузнецке (Новокузнецк, Российская Федерация).

Лабейко Ольга Анатольевна, кандидат экономических наук, доцент, заведующий кафедрой теоретической и прикладной экономики учреждения образования «Барановичский государственный университет» (Барановичи, Республика Беларусь).

Литвинский Александр Владимирович, кандидат исторических наук, доцент кафедры педагогики и социально-гуманитарных дисциплин учреждения образования «Барановичский государственный университет» (Барановичи, Республика Беларусь).

Лосев Владимир Владимирович, кандидат юридических наук, доцент, ректор учреждения образования Федерации профсоюзов Беларуси «Международный университет “МИТСО”» (Минск, Республика Беларусь).

Лученок Александр Иванович, доктор экономических наук, профессор, заведующий отделом макроэкономического регулирования и финансовой политики государственного научного учреждения «Институт экономики Национальной академии наук Беларуси» (Минск, Республика Беларусь).

Людвикевич Ольга Николаевна, кандидат юридических наук, заведующий кафедрой гражданских и уголовно-правовых дисциплин учреждения образования «Барановичский государственный университет» (Барановичи, Республика Беларусь).

Манкевич Ирина Петровна, кандидат юридических наук, доцент, доцент кафедры гражданско-правовых дисциплин учреждения образования «Белорусский государственный экономический университет» (Минск, Республика Беларусь).

Матвеюк Ярослав Николаевич, доктор юридических наук хабилитированный, уполномоченный ректора Университета в Белостоке по делам сотрудничества с университетами Восточной Европы (Белосток, Польша).

Медведева Гульнара Борангалиевна, кандидат экономических наук, доцент, заведующий кафедрой экономической теории и логистики учреждения образования «Брестский государственный технический университет» (Брест, Республика Беларусь).

Момот Татьяна Валерьевна, доктор экономических наук, профессор, заведующий кафедрой финансово-экономической безопасности, учета и аудита Харьковского национального университета городского хозяйства имени А. Н. Бекетова (Харьков, Украина).

Нечухрин Александр Николаевич, доктор исторических наук, профессор, заведующий кафедрой всеобщей и славянской истории учреждения образования «Гродненский государственный университет имени Янки Купалы» (Гродно, Республика Беларусь).

Омельянюк Александр Михайлович, кандидат экономических наук, доцент, первый проректор учреждения образования «Брестский государственный технический университет» (Брест, Республика Беларусь).

Острогляд Александр Васильевич, кандидат юридических наук, доцент, проректор по научной работе частного высшего учебного заведения «Университет Короля Данила» (Ивано-Франковск, Украина).

Репозиторий БарГУ

Рябова Ксения Игоревна, кандидат экономических наук, доцент, доцент секции экономической теории кафедры теоретической и прикладной экономики учреждения образования «Барановичский государственный университет» (Барановичи, Республика Беларусь).

Солодовников Сергей Юрьевич, доктор экономических наук, доцент, заведующий кафедрой экономики и права Белорусского национального технического университета (Минск, Республика Беларусь).

Таранова Татьяна Сергеевна, доктор юридических наук, профессор, заведующий кафедрой гражданско-правовых дисциплин учреждения образования «Белорусский государственный экономический университет» (Минск, Республика Беларусь).

Терзиев Венелин Кръстев, доктор наук (экономика), доктор наук (национальная безопасность), доктор наук (социальная деятельность), профессор Военной академии имени Георгия Раковского, Русенского университета имени Ангела Кънчева (Руссе, Болгария).

Функ Ян Иосифович, доктор юридических наук, профессор, профессор кафедры финансового права и правового регулирования хозяйственной деятельности Белорусского государственного университета (Минск, Республика Беларусь).

Шабанов Вячеслав Борисович, доктор юридических наук, профессор, заведующий кафедрой криминалистики Белорусского государственного университета (Минск, Республика Беларусь).

Шалаев Владимир Павлович, доктор философских наук, профессор, декан факультета социальных технологий федерального государственного бюджетного образовательного учреждения высшего профессионального образования «Поволжский государственный технологический университет» (Йошкар-Ола, Республика Марий Эл, Российская Федерация).

Шаркова Антонина Васильевна, доктор экономических наук, профессор, руководитель департамента отраслевых рынков федерального государственного образовательного бюджетного учреждения высшего образования «Финансовый университет при Правительстве Российской Федерации» (Москва, Российская Федерация).

Шевлюков Александр Петрович, доктор экономических наук, профессор, заведующий кафедрой бухгалтерского учета и финансового менеджмента в отраслях народного хозяйства учреждения образования «Белорусский торгово-экономический университет потребительской кооперации» (Гомель, Республика Беларусь).

Яковчик Николай Степанович, доктор экономических наук, доктор сельскохозяйственных наук, профессор, директор Института повышения квалификации и переподготовки кадров агропромышленного комплекса учреждения образования «Белорусский государственный аграрный технический университет» (Минск, Республика Беларусь).

Адрес редакции:
ул. Войкова, 21, 225404 г. Барановичи.
Телефон: +375 (163) 64 34 77.
E-mail: vestnik@barsu.by .

Подписные индексы: 00993 — для индивидуальных подписчиков; 009932 — для организаций.

Свидетельство о регистрации средств массовой информации № 1533 от 30.07.2012, выданное Министерством информации Республики Беларусь.

В соответствии с приказом Высшей аттестационной комиссии Республики Беларусь от 21 января 2015 г. № 16 научно-практический журнал «Вестник БарГУ» серия «Исторические науки и археология. Экономические науки. Юридические науки» включён в Перечень научных изданий Республики Беларусь для опубликования результатов диссертационных исследований по историческим наукам и археологии, экономическим наукам, юридическим наукам.

Научно-практический журнал «Вестник БарГУ» включён в РИНЦ (Российский индекс научного цитирования), лицензионный договор № 06-1/2016.

Издатель: учреждение образования «Барановичский государственный университет».

Выходит на русском, белорусском и английском языках.

Журнал распространяется на территории Республики Беларусь.

Заведующий редакционно-издательской группой А. Ю. Сидоренко
Технический редактор Л. Н. Щербук
Компьютерная вёрстка С. М. Глушак
Корректор Н. Н. Колодко

Подписано в печать 17.12.2020. Формат 60 × 84 $^1/_8$. Бумага офсетная. Печать цифровая. Гарнитура Таймс. Усл. печ. л. 28,00. Уч.-изд. л. 24,10. Тираж 100 экз. Заказ

Цена свободная.

Полиграфическое исполнение: Гродненское областное унитарное полиграфическое предприятие «Слонимская типография». Свидетельство о государственной регистрации издателя, изготовителя, распространителя печатных изданий № 1/203 от 07.03.2014, № 2 от 25.02.2014.

Адрес: ул. Хлюпина, 16, 231800 Слоним, Гродненская обл.

© БарГУ, 2020

Репозиторий БарГУ

Установа адукацыі
«Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт»

Веснік БарДУ

Штоквартальны навукова-практычны часопіс

Выдаецца з сакавіка 2013 г. Выпуск 8, снежань, 2020. Серыя «Гістарычныя навукі і археалогія. Эканамічныя навукі Юрыдычныя навукі»

Заснавальнік: установа адукацыі «Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт».

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

Галоўны рэдактар часопіса Качурка Васіль Іванавіч, доктар сельскагаспадарчых навук, прафесар, акадэмік Беларускай інжынернай акадэміі, акадэмік Міжнароднай акадэміі тэхнічнай адукацыі, акадэмік Міжнароднай акадэміі навук педагагічнай адукацыі, акадэмік Акадэміі эканамічных навук Украіны, заслужаны работнік адукацыі Рэспублікі Беларусь, рэктар установы адукацыі «Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт» (Баранавічы, Рэспубліка Беларусь).

Намеснік галоўнага рэдактара часопіса Клімук Уладзімір Уладзіміравіч, кандыдат эканамічных навук, дацэнт, прарэктар па навуковай рабоце ўстановы адукацыі «Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт» (Баранавічы, Рэспубліка Беларусь).

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ СЕРЫІ

Галоўны рэдактар серыі

Клімук Уладзімір Уладзіміравіч, кандыдат эканамічных навук, дацэнт, прарэктар па навуковай рабоце ўстановы адукацыі «Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт» (Баранавічы, Рэспубліка Беларусь).

Адказны сакратар серыі

Пруднікава Аксана Мікалаеўна, магістр эканамічных навук, старшы выкладчык кафедры бухгалтарскага ўліку, аналізу, аўдыту і статыстыкі ўстановы адукацыі «Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт» (Баранавічы, Рэспубліка Беларусь).

Рэдактар тэкстаў на англійскай мове

Шыла Алена Валер'еўна, старшы выкладчык кафедры прафесійнай іншамоўнай падрыхтоўкі, вядучы спецыяліст факультэта славянскіх і германскіх моў установы адукацыі «Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт» (Баранавічы, Рэспубліка Беларусь).

Андрыяшка Марына Васільеўна *(адказны за напрамак «Юрыдычныя навукі»)*, кандыдат юрыдычных навук, дацэнт, дацэнт кафедры агульнаправавых дысцыплін і дзяржаўнага кіравання ўстановы адукацыі «Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт» (Баранавічы, Рэспубліка Беларусь).

Дземідовіч Анатолій Віктаравіч *(адказны за напрамак «Гістарычныя навукі і археалогія»)*, кандыдат гістарычных навук, загадчык кафедры педагогікі і сацыяльна-гуманітарных дысцыплін установы адукацыі «Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт» (Баранавічы, Рэспубліка Беларусь).

Лізакова Роза Аляксееўна *(адказны за напрамак «Эканамічныя навукі»)*, кандыдат эканамічных навук, дацэнт, дацэнт секцыі маркетынгу і менеджменту кафедры тэарэтычнай і прыкладной эканомікі ўстановы адукацыі «Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт» (Баранавічы, Рэспубліка Беларусь).

Андрэева Вольга Валянцінаўна, кандыдат эканамічных навук, дацэнт, кіраўнік Цэнтра стратэгічных даследаванняў сацыяльна-эканамічнага развіцця Поўдня Расіі федэральнай дзяржаўнай бюджэтнай адукацыйнай установы вышэйшай адукацыі «Растоўскі дзяржаўны эканамічны ўніверсітэт (РІНХ)» (Растоў-на-Доне, Расійская Федэрацыя).

Астратава Галіна Уладзіміраўна, доктар эканамічных навук, кандыдат тэхнічных навук, прафесар, прафесар кафедры інтэграваных маркетынгавых камунікацый і брэндынгу Уральскага федэральнага ўніверсітэта імя Б. М. Ельцына, ганаровы работнік вышэйшай прафесійнай адукацыі Расійскай Федэрацыі (Екацярынбург, Расійская Федэрацыя).

Бязуглая Вікторыя Аляксандраўна, кандыдат эканамічных навук, дацэнт, дэкан факультэта эканомікі і права ўстановы адукацыі «Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт» (Баранавічы, Рэспубліка Беларусь).

Бялянская Вольга Віктараўна, кандыдат юрыдычных навук, дацэнт, прафесар кафедры тэорыі і гісторыі дзяржавы і права Інстытута права і нацыянальнай бяспекі федэральнай дзяржаўнай бюджэтнай адукацыйнай установы вышэйшай адукацыі «Тамбоўскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Г. Р. Дзяржавіна» (Тамбоў, Расійская Федэрацыя).

Біглова Гузель Фаціхаўна, доктар эканамічных навук, дацэнт, намеснік дырэктара па навуковай рабоце Інстытута сацыяльна-эканамічных даследаванняў федэральнай дзяржаўнай бюджэтнай навуковай установы «Уфімскі федэральны даследчы цэнтр Расійскай акадэміі навук» (Уфа, Рэспубліка Башкартастан, Расійская Федэрацыя).

Репозиторий БарГУ

Быкаў Аляксей Аляксандравіч, доктар эканамічных навук, прафесар, прарэктар па навуковай рабоце ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны эканамічны ўніверсітэт» (Мінск, Рэспубліка Беларусь).

Васілевіч Рыгор Аляксеевіч, доктар юрыдычных навук, прафесар, член-карэспандэнт Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, загадчык кафедры канстытуцыйнага права Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, заслужаны юрыст Рэспублікі Беларусь (Мінск, Рэспубліка Беларусь).

Вішнеўскі Аляксей Фёдаравіч, доктар гістарычных навук, прафесар кафедры тэорыі і гісторыі дзяржавы і права ўстановы адукацыі «Акадэмія Міністэрства ўнутраных спраў Рэспублікі Беларусь», заслужаны работнік адукацыі Рэспублікі Беларусь (Мінск, Рэспубліка Беларусь).

Гарбатава Марына Анатольеўна, кандыдат юрыдычных навук, дацэнт, дацэнт кафедры крымінальнага права і працэсу Санкт-Пецярбургскага інстытута (філіял) федэральнай дзяржаўнай бюджэтнай адукацыйнай установы вышэйшай адукацыі «Усерасійскі дзяржаўны ўніверсітэт юстыцыі (РПА Мінюста Расіі)» (Санкт-Пецярбург, Расійская Федэрацыя).

Гурскі Васіль Леанідавіч, кандыдат эканамічных навук, дацэнт, дырэктар дзяржаўнай навуковай установы «Інстытут эканомікі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі» (Мінск, Рэспубліка Беларусь).

Дземічаў Дзмітрый Міхайлавіч, доктар юрыдычных навук, прафесар, загадчык кафедры тэорыі і гісторыі права ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны эканамічны ўніверсітэт» (Мінск, Рэспубліка Беларусь).

Ермаковіч Леанід Іванавіч, кандыдат гістарычных навук, дацэнт, дацэнт кафедры педагогікі і сацыяльна-гуманітарных дысцыплін установы адукацыі «Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт» (Баранавічы, Рэспубліка Беларусь).

Жыткевіч Галіна Якаўлеўна, кандыдат эканамічных навук, дацэнт, дацэнт кафедры бухгалтарскага ўліку, аналізу, аўдыту і статыстыкі ўстановы адукацыі «Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт» (Баранавічы, Рэспубліка Беларусь).

Закірава Эліна Рафікаўна, кандыдат эканамічных навук, дацэнт, дырэктар Інстытута дадатковай адукацыі федэральнай дзяржаўнай бюджэтнай адукацыйнай установы вышэйшай адукацыі «Уральскі дзяржаўны эканамічны ўніверсітэт» (Екацярынбург, Расійская Федэрацыя).

Захарчанка Людміла Анатольеўна, кандыдат эканамічных навук, дацэнт, дацэнт кафедры эканамічнай тэорыі і лагістыкі ўстановы адукацыі «Брэсцкі дзяржаўны тэхнічны ўніверсітэт» (Брэст, Рэспубліка Беларусь).

Звирбуле Андра, доктар эканамічных навук, прафесар, дэкан эканамічнага факультэта Латвійскага сельска-гаспадарчага ўніверсітэта (Елгава, Латвійская Рэспубліка).

Караў Дзмітрый Уладзіміравіч, доктар гістарычных навук, прафесар, дырэктар Цэнтра міждысцыплінарных даследаванняў дыяспар і замежнага беларусазнаўства ўстановы адукацыі «Гродзенскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Янкі Купалы» (Гродна, Рэспубліка Беларусь).

Касіч Ала Аляксандраўна, доктар эканамічных навук, прафесар, загадчык кафедры менеджменту і публічнага адміністравання Кіеўскага нацыянальнага ўніверсітэта тэхналогій і дызайну (Кіеў, Украіна).

Калядка Іван Мікалаевіч, кандыдат юрыдычных навук, прафесар, прафесар кафедры грамадзянскага працэсу і працоўнага права Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта (Мінск, Рэспубліка Беларусь).

Куган Святлана Фёдараўна, кандыдат эканамічных навук, дацэнт, загадчык кафедры менеджменту ўстановы адукацыі «Брэсцкі дзяржаўны тэхнічны ўніверсітэт» (Брэст, Рэспубліка Беларусь).

Кузняцова Юлія Аляксандраўна, кандыдат эканамічных навук, вядучы навуковы супрацоўнік філіяла федэральнай дзяржаўнай бюджэтнай адукацыйнай установы вышэйшай адукацыі «Кузбаскі дзяржаўны тэхнічны ўніверсітэт імя Т. Ф. Гарбачова» ў г. Навакузнецку (Навакузнецк, Расійская Федэрацыя).

Лабейка Вольга Анатольеўна, кандыдат эканамічных навук, дацэнт, загадчык кафедры тэарэтычнай і прыкладной эканомікі ўстановы адукацыі «Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт» (Баранавічы, Рэспубліка Беларусь).

Літвінскі Аляксандр Уладзіміравіч, кандыдат гістарычных навук, дацэнт кафедры педагогікі і сацыяльна-гуманітарных дысцыплін установы адукацыі «Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт» (Баранавічы, Рэспубліка Беларусь).

Лосеў Уладзімір Уладзіміравіч, кандыдат юрыдычных навук, дацэнт, рэктар установы адукацыі Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі «Міжнародны ўніверсітэт "МІТСО"» (Мінск, Рэспубліка Беларусь).

Лучанок Аляксандр Іванавіч, доктар эканамічных навук, прафесар, загадчык аддзела макраэканамічнага рэгулявання і фінансавай палітыкі дзяржаўнай навуковай установы «Інстытут эканомікі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі» (Мінск, Рэспубліка Беларусь).

Людвікевіч Вольга Мікалаеўна, кандыдат юрыдычных навук, загадчык кафедры грамадзянскіх і крымінальна-прававых дысцыплін установы адукацыі «Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт» (Баранавічы, Рэспубліка Беларусь).

Манкевіч Ірына Пятроўна, кандыдат юрыдычных навук, дацэнт, дацэнт кафедры грамадзянска-прававых дысцыплін установы адукацыі «Беларускі дзяржаўны эканамічны ўніверсітэт» (Мінск, Рэспубліка Беларусь).

Матвяюк Яраслаў Мікалаевіч, доктар юрыдычных навук хабілітаваны, упаўнаважаны рэктара Універсітэта ў Беластоку па справах супрацоўніцтва з універсітэтамі Усходняй Еўропы (Беласток, Польшча).

Мядзведзева Гульнара Барангалііеўна, кандыдат эканамічных навук, дацэнт, загадчык кафедры эканамічнай тэорыі і лагістыкі ўстановы адукацыі «Брэсцкі дзяржаўны тэхнічны ўніверсітэт» (Брэст, Рэспубліка Беларусь).

Момат Таццяна Валер'еўна, доктар эканамічных навук, прафесар, загадчык кафедры фінансава-эканамічнай бяспекі, уліку і аўдыту Харкаўскага нацыянальнага ўніверсітэта гарадской гаспадаркі імя А. М. Бекетава (Харкаў, Украіна).

Нячухрын Аляксандр Мікалаевіч, доктар гістарычных навук, прафесар, загадчык кафедры ўсеагульнай і славянскай гісторыі ўстановы адукацыі «Гродзенскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Янкі Купалы» (Гродна, Рэспубліка Беларусь).

Амельянюк Аляксандр Міхайлавіч, кандыдат эканамічных навук, дацэнт, першы прарэктар установы адукацыі «Брэсцкі дзяржаўны тэхнічны ўніверсітэт» (Брэст, Рэспубліка Беларусь).

Астрагляд Аляксандр Васільевіч, кандыдат юрыдычных навук, дацэнт, прарэктар па навуковай рабоце прыватнай вышэйшай навучальнай установы «Універсітэт Караля Данііла» (Івана-Франкоўск, Украіна).

Рабава Ксенія Ігараўна, кандыдат эканамічных навук, дацэнт, дацэнт секцыі эканамічнай тэорыі кафедры тэарэтычнай і прыкладной эканомікі ўстановы адукацыі «Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт» (Баранавічы, Рэспубліка Беларусь).

Саладоўнікаў Сяргей Юр'евіч, доктар эканамічных навук, дацэнт, загадчык кафедры эканомікі і права Беларускага нацыянальнага тэхнічнага ўніверсітэта (Мінск, Рэспубліка Беларусь).

Таранава Таццяна Сяргееўна, доктар юрыдычных навук, прафесар, загадчык кафедры грамадзянска-прававых дысцыплін установы адукацыі «Беларускі дзяржаўны эканамічны ўніверсітэт» (Мінск, Рэспубліка Беларусь).

Церзіеў Венелін Кръсцеў, доктар навук (эканоміка), доктар навук (нацыянальная бяспека), доктар навук (сацыяльная дзейнасць), прафесар Ваеннай акадэміі імя Георгія Ракаўскага, Русенскага ўніверсітэта імя Ангела Кънчава (Русе, Балгарыя).

Репозиторий БарГУ

Функ Ян Іосіфавіч, доктар юрыдычных навук, прафесар, прафесар кафедры фінансавага права і прававога рэгулявання гаспадарчай дзейнасці Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта (Мінск, Рэспубліка Беларусь).

Шабанаў Вячаслаў Барысавіч, доктар юрыдычных навук, прафесар, загадчык кафедры крыміналістыкі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта (Мінск, Рэспубліка Беларусь).

Шалаеў Уладзімір Паўлавіч, доктар філасофскіх навук, прафесар, дэкан факультэта сацыяльных тэхналогій федэральнай дзяржаўнай бюджэтнай адукацыйнай установы вышэйшай прафесійнай адукацыі «Паволжскі дзяржаўны тэхналагічны ўніверсітэт» (Йашкар-Ала, Рэспубліка Марый Эл, Расійская Федэрацыя).

Шаркова Антаніна Васільеўна, доктар эканамічных навук, прафесар, кіраўнік дэпартамента галіновых рынкаў федэральнай дзяржаўнай адукацыйнай бюджэтнай установы вышэйшай адукацыі «Фінансавы ўніверсітэт пры Урадзе Расійскай Федэрацыі» (Масква, Расійская Федэрацыя).

Шаўлюкоў Аляксандр Пятровіч, доктар эканамічных навук, прафесар, загадчык кафедры бухгалтарскага ўліку і фінансавага менеджменту ў галінах народнай гаспадаркі ўстановы адукацыі «Беларускі гандлёва-эканамічны ўніверсітэт спажывецкай кааперацыі» (Гомель, Рэспубліка Беларусь).

Якоўчык Мікалай Сцяпанавіч, доктар эканамічных навук, доктар сельскагаспадарчых навук, прафесар, дырэктар Інстытута павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кадраў аграпрамысловага комплексу ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны аграрны тэхнічны ўніверсітэт» (Мінск, Рэспубліка Беларусь).

Адрас рэдакцыі:
вул. Войкава, 21, 225404 г. Баранавічы.
Тэлефон: +375 (163) 64 34 77.
E-mail: vestnik@barsu.by .

Падпісныя індэксы: 00993 — для індывідуальных падпісчыкаў; 009932 — для арганізацый.

Пасведчанне аб рэгістрацыі сродкаў масавай інфармацыі № 1533 ад 30.07.2012, выдадзенае Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

У адпаведнасці з загадам Вышэйшай атэстацыйнай камісіі Рэспублікі Беларусь ад 21 студзеня 2015 г. № 16 навукова-практычны часопіс «Веснік БарДУ» серыя «Гістарычныя навукі і археалогія. Эканамічныя навукі. Юрыдычныя навукі» ўключаны ў Пералік навуковых выданняў Рэспублікі Беларусь для апублікавання вынікаў дысертацыйных даследаванняў па гістарычных навуках і археалогіі, эканамічных навуках, юрыдычных навуках.

Навукова-практычны часопіс «Веснік БарДУ» ўключаны ў РІНЦ (Расійскі індэкс навуковага цытавання), ліцэнзійны дагавор № 06-01/2016.

Выдавец: установа адукацыі «Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт».

Выходзіць на рускай, беларускай і англійскай мовах.

Часопіс распаўсюджваецца на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь.

Загадчык рэдакцыйна-выдавецкай групы Г. Ю. Сідарэнка
Тэхнічны рэдактар Л. М. Шчарбук
Камп'ютарная вёрстка С. М. Глушак
Карэктар Н. М. Каладко

Падпісана да друку 17.12.2020. Фармат 60 × 84 $^{1}/_{8}$. Папера афсетная. Друк лічбавы. Гарнітура Таймс. Ум. друк. арк. 28,00. Ул.-выд. арк. 24,10. Тыраж 100 экз. Заказ .

Кошт свабодны.

Паліграфічнае выкананне: Гродзенскае абласное ўнітарнае паліграфічнае прадпрыемства «Слонімская тыпаграфія». Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі выдаўца, вытворцы, распаўсюджвальніка друкаваных выданняў № 1/203 ад 07.03.2014, № 2 ад 25.02.2014.

Адрас: вул. Хлюпіна, 16, 231800 Слонім, Гродзенская вобл.

© БарДУ, 2020

Рэпазіторый БарГУ

Institution of Education
“Baranovichi State University”

BarSU Herald

A quarterly scientific-and-practical journal

Published since March 2013 | Volume 8, December, 2020 | Series “Historical Sciences and Archaeology. Economics. Law”

Promoter: Institution of Education “Baranovichi State University”.

EDITORIAL BOARD

The editor-in-chief of the journal is Vasily I. Kochurko, Grand PhD in Agriculture, Professor, Academician of the Belarusian Academy of Engineering, Academician of the International Academy of Technical Education, Academician of the International Academy of Pedagogical Education, Academician of the Academy of Economic Sciences of Ukraine, Honoured Worker of Education of the Republic of Belarus, Rector of the Institution of Education “Baranavichy State University” (Baranavičy, Republic of Belarus).

The deputy editor-in-chief is Vladimir V. Klimuk, PhD in Economic Sciences, Associate Professor, Vice-rector for Scientific Research of the Institution of Education “Baranavichy State University” (Baranavičy, Republic of Belarus).

EDITORIAL BOARD OF THE SERIES

Editor-in-chief of the Series

Vladimir V. Klimuk, PhD in Economic Sciences, Associate Professor, Vice-rector for Scientific Research of the Institution of Education “Baranavichy State University” (Baranavičy, Republic of Belarus).

Executive secretary of the Series

Aksana N. Prudnikova, Master of Economic Sciences, Senior Lecturer of the Department of Accounting, Analysis, Audit and Statistics of the Institution of Education “Baranavichy State University” (Baranavičy, Republic of Belarus)

English Texts Editor

Elena V. Shilo, Senior Lecturer of the Department of Professional Foreign Language Training, Leading Specialist of the Faculty of Slavic and Germanic Languages of the Institution of Education “Baranavichy State University” (Baranavičy, Republic of Belarus).

Marina V. Andriiashko *(responsible for the topic area “Law”)*, PhD in Juridical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of General Legal Disciplines and Public Administration of the Institution of Education “Baranavichy State University” (Baranavičy, Republic of Belarus).

Anatoliy V. Demidovich *(responsible for the topic area “Historical Sciences and Archaeology”)*, PhD in Historical Sciences, Head of the Department of Pedagogy and Socio-Humanitarian Disciplines Humanities of the Institution of Education “Baranavichy State University” (Baranavičy, Republic of Belarus).

Roza A. Lizakova *(responsible for the topic area “Economics”),* PhD in Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Marketing and Management Section of the Department of Theoretical and Applied Economics of the Institution of Education “Baranavichy State University” (Baranavičy, Republic of Belarus).

Olga V. Andreeva, PhD in Economic Sciences, Associate Professor, Head of the Center for Strategic Studies of Socio-Economic Development of the South of Russia of RSUE (Rostov, Russian Federation).

Galina V. Astratova, Grand PhD in Economic Sciences, PhD in Engineering, Professor, Professor of the Department of Integrated Marketing Communications and Branding of Ural Federal University named after B. N. Yeltsin, Honoured Worker of High Professional Education of the Russian Federation (Yekaterinburg, Russian Federation).

Victorya A. Bezugla, PhD of Economic Sciences, Associate Professor, Dean of the Faculty of Economics and Law of the Institution of Education “Baranavichy State University” (Baranavičy, Republic of Belarus).

Olga V. Belyanskaya, PhD in Juridical Sciences, Associate Professor, Professor of the Department of Theory and History of State and Law of the Institute of Law and National Security of Derzhavin Tambov State University (Tambov, Russian Federation).

Guzel F. Biglovna, Grand PhD in Economic Sciences, Associate Professor, Deputy Director for Research of the Institute of Socio-Economic Studies of the Federal State Budgetary Institution of Science “Ufa Federal Research Center of the Russian Academy of Sciences” (Ufa, Republic of Bashkortostan, Russian Federation).

Aleksey A. Bykov, Grand PhD in Economic Sciences, Professor, Vice-rector for Scientific Research of the Institution of Education “Belarusian State Economic University” (Minsk, Republic of Belarus).

Репозиторий БарГУ

Grigoriy A. Vasilevich, Grand PhD in Juridical Sciences, Professor, Corresponding Member of the National Academy of Sciences of Belarus, Head of the Department of Constitutional Law of the Belarusian State University (Minsk, Republic of Belarus).

Aleksey F. Vishnevskiy, Grand PhD in Historical Sciences, Professor of the Department of Theory and History of State and Law of the Institution of Education "Academy of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Belarus", Honoured Worker of Education of the Republic of Belarus (Minsk, Republic of Belarus).

Marina A. Gorbatova, PhD in Juridical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Criminal Law and Process of Saint Petersburg Institute (Branch) of Federal State Budgetary Educational Institution of Higher Education "All-Russian State University of Justice (Russian Academy of Justice of the Ministry of Justice of Russia)" (Saint Petersburg, Russian Federation).

Vasily L. Gurskiy, PhD in Economic Sciences, Associate Professor, Director of State Scientific Institution "Institute of Economics of the National Academy of Sciences of Belarus" (Minsk, Republic of Belarus).

Dmitriy M. Demichev, Grand PhD in Juridical Sciences, Professor, Head of the Department of Theory and History of Law of the Institution of Education "Belarusian State Economic University" (Minsk, Republic of Belarus).

Leonid I. Ermakovich, PhD in Historical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Pedagogy and Socio-Humanitarian Disciplines of the Institution of Education "Baranavichy State University" (Baranavičy, Republic of Belarus).

Galina Y. Zhitkevich, PhD in Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Accounting, Analysis, Audit and Statistics of the Institution of Education "Baranavichy State University" (Baranavičy, Republic of Belarus).

Elina R. Zakirovna, PhD in Economic Sciences, Associate Professor, Director of the Institute of Continuing Education of the Federal State Budgetary Educational Institution of Higher Education "Ural State Economic University" (Yekaterinburg, Russian Federation).

Ludmila A. Zaharchenko, PhD in Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Economic Theory and Logistics of the Institution of Education "Brest State Technical University" (Brest, Republic of Belarus).

Andra Zvirbule, Grand PhD in Economic Sciences, Professor, Dean of the Faculty of Economics and Social Development of Latvia University of Life Sciences and Technologies (Jelgava, Republic of Latvia).

Dmitriy V. Karev, Grand PhD in Historical Sciences, Professor, Director of the Center for Inter-disciplinary Studies of Diasporas and Foreign Belarusian Studies of the Institution of Education "Yanka Kupala State University of Hrodna" (Hrodna, Republic of Belarus).

Alla A. Kasich, Grand PhD in Economic Sciences, Professor, Head of the Department of Management and Public Administration of Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine).

Ivan N. Kolyadko, PhD in Juridical Sciences, Professor, Professor of the Department of Civil Process and Labour Law of the Belarusian State University (Minsk, Republic of Belarus).

Svetlana F. Kugan, PhD in Economic Sciences, Associate Professor, Head of the Department of Management of the Institution of Education "Brest State Technical University" (Brest, Republic of Belarus).

Yulia A. Kuznetsova, PhD in Economic Sciences, Leading Researcher of the Branch of the Federal State Budgetary Educational Institution of Higher Education "T. F. Gorbachev Kuzbass State Technical University" in Novokuznetsk (Novokuznetsk, Russian Federation).

Olga A. Labeyko, PhD in Economic Sciences, Associate Professor, Head of the Department of Theoretical and Applied Economics of the Institution of Education "Baranavichy State University" (Baranavičy, Republic of Belarus).

Aleksandr V. Litvinskiy, PhD in Historical Sciences, Associate Professor of the Department of Pedagogy and Socio-Humanitarian Disciplines of the Institution of Education "Baranovichi State University" (Baranavičy, Republic of Belarus).

Vladimir V. Losev, PhD in Juridical Sciences, Associate Professor, Rector of the Institution of Education of the Federation of Trade Unions of Belarus "International University 'MITSO' " (Minsk, Republic of Belarus).

Aleksandr I. Luchenock, PhD in Economic Sciences, Professor, Head of the Department of Macroeconomic Regulation and Financial Policy of the State Research Institution "Institute of Economics of the National Academy of Sciences of Belarus" (Minsk, Republic of Belarus).

Olga N. Liudvikevich, PhD in Juridical Sciences, Head of the Department of Civil and Criminal-Law Disciplines of the Institution of Education "Baranavichy State University" (Baranavičy, Republic of Belarus).

Irina P. Mankevich, PhD in Juridical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Civil-Law Disciplines of the Institution of Education "Belarusian State Economic University" (Minsk, Republic of Belarus).

Yaroslav N. Matveyuk, Dr hab., Vice-Rector for Development of the University of Bialystok (Bialystok, Poland).

Gulnara B. Medvedeva, PhD in Economic Sciences, Associate Professor, Head of the Department of Economic Theory and Logistics of the Institution of Education "Brest State Technical University" (Brest, Republic of Belarus).

Tatyana V. Momot, Grand PhD in Economic Sciences, Professor, Head of the Department of Financial and Economic Security, Accounting and Audit of O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv (Kharkiv, Ukraine).

Aleksandr N. Nechuhrin, Grand PhD in Historical Sciences, Professor, Head of the Department of World and Slavic History of the Institution of Education "Yanka Kupala State University of Hrodna" (Hrodna, Republic of Belarus).

Aleksandr M. Omelyanyuk, PhD in Economic Sciences, Associate Professor, Vice-Rector of the Institution of Education "Brest State Technical University" (Brest, Republic of Belarus).

Aleksandr V. Ostroglyad, PhD in Juridical Sciences, Associate Professor, Vice-rector for Research of the Private Higher Educational Institution "King Danila University" (Ivano-Frankivsk, Ukraine).

Ksenia I. Ryabova, PhD in Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Section of Economic Theory of the Department of Theoretical and Applied Economics of the Institution of Education "Baranavichy State University" (Baranavičy, Republic of Belarus).

Sergey Y. Solodovnikov, Grand PhD in Economic Sciences, Associate Professor, Head of the Department of Economics and Law of the Belarusian National Technical University" (Minsk, Republic of Belarus).

Tatyana S. Taranova, Grand PhD in Juridical Sciences, Professor, Head of the Department of Civil-Law Disciplines of the Institution of Education "Belarusian State Economic University" (Minsk, Republic of Belarus).

Venelin Terziev, PhD, D.Sc. (National Security), D.Sc. (Economics), D.Sc. (Social Activities), Georgi Rakovski Military Academy, Sofia, Bulgaria Kaneff University Hospital, Rousse, Bulgaria University of Rousse (Rousse, Bulgaria).

Yan I. Funk, Grand PhD in Juridical Sciences, Professor, Professor of the Department of Financial Law and Legal Regulation of Economic Activities of Belarusian State University (Minsk, Republic of Belarus).

Репозиторий БарГУ

Vyacheslav B. Shabanov, Grand PhD in Juridical Sciences, Professor, Head of the Department of Criminology of the Belarusian State University (Minsk, Republic of Belarus).

Vladimir P. Shalaev, Grand PhD in Philosophy, Professor, Dean of the Faculty of Social Technologies of the Federal State Budgetary Educational Institution of High Professional Education “Volga State University of Technology” (Yoshkar-Ola, the Mari El Republic, Russian Federation).

Antonina V. Sharkova, Grand PhD in Economic Sciences, Professor, Head of the Department of Sectoral Markets of the Federal State Educational Budgetary Institution of Higher Education “Financial University under the Government of the Russian Federation” (Moscow, Russian Federation).

Aleksandr P. Shevlyukov, Grand PhD in Economic Sciences, Professor, Head of the Department of Accounting and Financial Management in in Industries of the National Economy of the Institution of Education “Belarusian Trade and Economic University of Consumer Cooperatives” (Homieĺ, Republic of Belarus).

Nikolay S. Yakovchik, Grand PhD in Economic Sciences, Grand PhD in Agriculture, Professor, Director of the Institute for Advanced Training and Retraining of the Institution of Education “Belarusian State Agrarian Technical University” (Minsk, Republic of Belarus).

Editorial address:
21 Voykova Str., 225404 Baranovichi.
Phone: +375 163 64 34 77.
E-mail: vestnik@barsu.by .

Subscription indixes: 00993 — for individual subscribers; 009932 — for companies.

The certificate of the registration of mass media № 1533 of 30.07.2012 issued by the Ministry of Information of Belarus.

In accordance with the order of the board of the Higher Attestation Commission of the Republic of Belarus on January 21, 2015 № 16 the scientific-and-practical journal “BarSU Herald”, the series “History of science and archaeology. Economics. Laws” was included on the list of the scientific publications of the Republic of Belarus for publishing the results of dissertation research History of science and archaeology, Economics, Laws.

Scientific-and-practical journal “BarSU Herald” is included into RSCI (Russian Science Citation Index), license agreement № 06-01/2016.

Published: educational institution “Baranovichi State University”.

Issued in Russian, Belarusian and English.

The journal is distributed on the territory of the Republic of Belarus.

Managing editor A. Y. Sidorenko
Technical editor L. N. Scherbuk
Desktop Publishing S. M. Glushak
Proofreader N. N. Kolodko

Signed to print 17.12.2020. Format 60 × 84 $^{1}/_{8}$. Ofset paper. Digital printing. Headset Times. Cond. print. 28,00. Acc.-pub. l. 24,10. Circulation: 100 copies. Order .

Free price.

Printing performance: Grodno Regional Printing Unitary Enterprise “Slonim printing establishment”. The state registration certificate of the publisher, manufacturer and publications distributor № 1/203 of 07.03.2014, № 2 of 25.02.2014.

Address: 16 Hlyupin Str., 231800 Slonim, Grodno region.

© BarSU, 2020

Репозиторий БарГУ

СОДЕРЖАНИЕ

ИСТОРИЧЕСКИЕ НАУКИ

Булаты П. Ю. Отношения Ходкевичей и дворянина Свидерского по делу о заставе двора Павлюковщина (1590) . . . 13
Ганчар А. И. Реформирование римско-католических духовных консисторий в Российской империи . . . 18
Колтаченко А. И. Методологические аспекты изучения образовательных путешествий XVI—XVIII веков на примере образования Якуба Собеского . . . 27
Концевой П. А. Некоторые особенности демонтажных мероприятий в советской зоне оккупации Германии и Австрии (1945—1948) . . . 32
Котусев Е. Н. Проблематика отношений германского мира и славянства в XIII—XVI веках в творчестве Н. Н. Любовича . . . 37
Кривуть В. И. Марш «Свитязянский шлях»: из истории развития спорта в Барановичском повете в межвоенный период . . . 50
Кручковский Т. Т., Котусев Е. Н. Основная проблематика российской политики в Центральной Европе в первой трети XIX века в оценке русской исторической науки второй половины XIX — начала XX века (на примере Герцогства Варшавского и Царства Польского) . . . 55
Лишик В. В. Деятельность рода Урсын-Немцевичей на территории Беларуси во второй половине XVIII века . . . 71
Скорб М. Г. Российская и австрийская модели автономизации белградского пашалыка на начальном этапе Первого сербского восстания (1804—1806) . . . 77
Спиридонова Т. А. Действия уполномоченных Совета по делам Русской православной церкви при Совете Министров БССР в соответствии с постановлением Совета Министров СССР от 16 марта 1961 года (1961—1965) . . . 82
Стурейко Н. А. Роль государственных праздников в формировании гражданского общества в Республике Беларусь . . . 88

ЭКОНОМИЧЕСКИЕ НАУКИ

Куньпэн Х. Институциональные рамки и план активного участия Китая в деятельности Всемирной организации здравоохранения . . . 94
Безуглая В. А., Костюкевич Е. А. Компетентностная модель образования 3.0: мировой и отечественный опыт . . . 101
Зазерская В. В. Социальные аспекты развития интеллектуального потенциала в экономике знаний . . . 106
Климук В. В. Факторы активизации инновационного развития промышленных предприятий в условиях пандемии и в постпандемический период . . . 113
Климук В. В., Климук Е. В. Развитие методики оценки уровня инновационного развития промышленного сектора экономики в стратегии неоиндустриализации . . . 120
Курбеко Н. А. Теоретические аспекты трактовки сущности реального сектора экономики . . . 128
Лизакова Р. А. Внедрение принципов маркетинга взаимодействия в бизнес-процессы отечественных предприятий . . . 133
Наранович О. И., Горбач Ю. Е., Ермакова А. А. Разработка имитационной модели решения оптимизационной задачи с учетом ограниченности ресурсов . . . 138
Платоненко Е. И., Рутман Е. Я. Система маркетинга образовательных услуг учреждения образования «Барановичский государственный университет» . . . 148
Тозик М. В. Основные проблемы в деятельности небанковских финансовых организаций в условиях макроэкономической стабилизации в Республике Беларусь (1996—2001) . . . 154
Трич Ю. А. Управление отходами стекла как элемент ресурсосберегающей деятельности . . . 159
Харкевич И. С. Использование социологических инструментов для оценки факторов, влияющих на инновационное развитие предприятий Республики Беларусь . . . 164

ЮРИДИЧЕСКИЕ НАУКИ

Василевич Г. А. Комплексный подход к противодействию коррупции — залог успеха . . . 170
Горбатова М. А. Группа лиц по предварительному сговору: некоторые вопросы теории и практики . . . 181
Дзик И. Р. Система и классификация гражданско-правовых договоров в сфере профессионального спорта . . . 185
Кирмель А. Г. Семейно-правовые последствия изменения половой принадлежности лиц, состоящих в браке . . . 190
Петровский Н. А. Государственно-управленческий концепт в современных условиях развития Республики Беларусь . . . 194
Резюк В. И. Уголовная ответственность за злоупотребление властью или служебными полномочиями, совершенное должностным лицом при разгосударствлении, приватизации государственной собственности: становление и развитие, особенности современного состояния . . . 198
Рузанова В. Д. Проблемы формирования информационного законодательства в аспекте теории систем . . . 204
Рутман Е. Я. Правовой статус несовершеннолетнего: некоторые межотраслевые аспекты . . . 209
Скок О. И., Шуленкова И. В. Уголовно-правовая трактовка особой жестокости в составе убийства . . . 215
Соловьёв П. В. Реализация принципа конституционности на стадиях планирования нормотворческой деятельности и нормотворческой инициативы . . . 219

Репозиторий БарГУ

ЗМЕСТ

ГІСТАРЫЧНЫЯ НАВУКІ

Булаты П. Ю. Адносіны Хадкевічаў і шляхціца Свядэрскага ў справе заставы двара Паўлюкоўшчына (1590) 13

Ганчар А. І. Рэфармаванне рымска-каталіцкіх духоўных кансісторый у Расійскай імперы 18

Калтачэнка А. І. Метадалагічныя аспекты вывучэння адукацыйных падарожжаў XVI—XVIII стагоддзяў на прыкладзе адукацыі Якуба Сабескага 27

Канцавы П. А. Некаторыя асаблівасці дэмантажных мерапрыемстваў у савецкай зоне акупацыі Германіі і Аўстрыі (1945—1948) 32

Котусеў Я. М. Праблематыка адносін германскага свету і славянства ў XIII—XVI стагоддзях ў творчасці М. М. Любовіча 37

Крывуць В. І. Марш «Свіцязянскі шлях»: з гісторыі развіцця спорту ў Баранавіцкім павеце ў міжваенны перыяд . . . 50

Кручкоўскі Т. Т., Котусеў Я. М. Асноўная праблематыка расійскай палітыкі ў Цэнтральнай Еўропе ў першай трэці XIX стагоддзя ў ацэнцы рускай гістарычнай навукі другой паловы XIX — пачатку XX стагоддзя (на прыкладзе Герцагства Варшаўскага і Царства Польскага) 55

Лішык У. В. Дзейнасць роду Урсын-Нямцэвічаў на тэрыторыі Беларусі ў другой палове XVIII стагоддзя 71

Скорб М. Г. Расійская і аўстрыйская мадэлі аўтанамізацыі бялградскага пашалыка на пачатковым этапе Першага сербскага паўстання (1804—1806) 77

Спірыдонава Т. А. Дзеянні ўпаўнаважаных Савета па справах Рускай праваслаўнай царквы пры Савеце Міністраў БССР у адпаведнасці з пастановай Савета Міністраў СССР ад 16 сакавіка 1961 года (1961—1965) 82

Стурэйка М. А. Роля дзяржаўных святаў у фарміраванні грамадзянскай супольнасці ў Рэспубліцы Беларусь 88

ЭКАНАМІЧНЫЯ НАВУКІ

Куньпэн Х. Інстытуцыйныя рамкі і план актыўнага ўдзелу Кітая ў дзейнасці Сусветнай арганізацыі аховы здароўя 94

Бязуглая В. А., Касцюкевіч А. А. Кампетэнтнасная мадэль адукацыі 3.0: сусветны і айчынны вопыт 101

Зазерская В. В. Сацыяльныя аспекты развіцця інтэлектуальнага патэнцыялу ў эканоміцы ведаў 106

Клімук У. У. Фактары актывізацыі інавацыйнага развіцця прамысловых прадпрыемстваў ва ўмовах пандэміі і ў постпандэмічны перыяд 113

Клімук У. У., Клімук Я. В. Развіццё методыкі ацэнкі ўзроўню інавацыйнага развіцця прамысловага сектара эканомікі ў стратэгіі неаіндустрыялізацыі 120

Курбека Н. А. Тэарэтычныя аспекты трактоўкі сутнасці рэальнага сектара эканомікі 128

Лізакова Р. А. Укараненне прынцыпаў маркетынгу ўзаемадзеяння ў бізнес-працэсы айчынных прадпрыемстваў . . . 133

Нарановіч А. І., Горбач Ю. Я., Ермакова Г. А. Распрацоўка імітацыйнай мадэлі рашэння аптымізацыйнай задачы з улікам абмежаванасці рэсурсаў 138

Платоненка А. І., Рутман А. Я. Сістэма маркетынгу адукацыйных паслуг установы адукацыі «Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт» 148

Тозік М. В. Асноўныя праблемы ў дзейнасці нябанкаўскіх фінансавых арганізацый ва ўмовах макраэканамічнай стабілізацыі (1996—2001) 154

Трыч Ю. А. Упраўленне адходамі шкла як элемент рэсурсазберагальнай дзейнасці 159

Харкевіч І. С. Выкарыстанне сацыялагічных інструментаў для ацэнкі фактараў, якія ўплываюць на інавацыйнае развіццё Рэспублікі Беларусь 164

ЮРЫДЫЧНЫЯ НАВУКІ

Васілевіч Г. А. Комплексны падыход да процідзеяння карупцыі — залог поспеху 170

Гарбатава М. А. Група асоб па папярэдняй змове: некаторыя пытанні тэорыі і практыкі 181

Дзік І. Р. Сістэма і класіфікацыя грамадзянска-прававых дагавораў у сферы прафесійнага спорту 185

Кірмель А. Г. Сямейна-прававыя наступствы змены палавой прыналежнасці асоб, якія знаходзяцца ў шлюбе 190

Пятроўскі М. А. Дзяржаўна-кіраўнічы канцэпт у сучасных умовах развіцця Рэспублікі Беларусь 194

Рэзюк В. І. Крымінальная адказнасць за злоўжыванне ўладай або службовымі паўнамоцтвамі, здзейсненае службовай асобай пры раздзяржаўленні, прыватызацыі дзяржаўнай уласнасці: станаўленне і развіццё, асаблівасці сучаснага стану 198

Рузанава В. Д. Праблемы фарміравання інфармацыйнага заканадаўства ў аспекце тэорыі сістэм 204

Рутман А. Я. Прававы статус непаўналетняга: некаторыя міжгаліновыя аспекты 209

Скок А. І., Шулянкова І. В. Крымінальна-прававая трактоўка асаблівай жорсткасці ў складзе забойства 215

Салаўёў П. В. Рэалізацыя прынцыпу канстытуцыйнасці на стадыях планавання нарматворчай дзейнасці і нарматворчай ініцыятывы 219

Репозиторий БарГУ

CONTENTS

HISTORICAL SCIENCES AND ARCHAEOLOGY

Bulaty P. Yu. The relations between the Hadkievičs and the nobleman Sviaderski in the case of the leasing of Paŭliukoŭščyna estate (1590) . . . 13
Hanchar A. I. Reformation of Roman catholic ecclesiastical consistories in the Russian empire . . . 18
Kaltachenka A. I. Methodological aspects of the study of educational travel XVI—XVIII centuries on the example of the education of Jakub Sobieski . . . 27
Kantsavoi P. A. Some features of dismantling measures in the soviet zone of occupation of Germany and Austria (1945—1948) . . 32
Kotusev E. N. The problematics of the relations of the german peace and the slavery in the XIII—XVI centuries in the works of N. N. Lyubovich . . . 37
Krivut V. I. March "Svityazyanskiy shlyakh": from the history of sport development in the Baranovichi region in the interwar period . . . 50
Kruchkovsky T. T., Kotusev E. N. The main problems of russia's policy in Central Europe in the first third of the XIX century in the assessment of russian historical science in the second half of the XIX — early XX century (on the example of the Duchy of Warsaw and the Kingdom of Poland) . . . 55
Lishyk V. V. The family of Ursyn-Nemtsevich in the territory of Belarus in the second half of the XVIII century . . . 71
Skorb M. G. Russian and Austrian models of autonomy of the pashalik of Belgrade at the initial stage of the First serbian uprising (1804—1806) . . . 77
Spiridonova T. A. Actions of the commissioners of the Council for the affairs of Russian orthodox church under the Council of Ministers the BSSR in accordance with the resolution of the Council of Ministers of the USSR of march 16, 1961 (1961—1965) . . 82
Stureiko N. A. The role of public holidays in the formation of civil society in the Republic of Belarus . . . 88

ECONOMICS

Kunpeng H. Institutional framework and plan for China's active participation in the activities of the world health organization . . . 94
Bezuglaya V. A., Kostyukevich E. A. Competence education model 3.0: world and domestic experience . . . 101
Zazerskaya V. V. social aspects of intellectual potential development in the knowledge economy . . . 106
Klimuk V. V. Redictors of effective collaboration of the educational, scientific and business sectors in terms of digital economy . . . 113
Klimuk V. V., Klimuk E. V. Development of the methodology for assessing the level of innovative development of the industrial sector of the economy in the strategy of neo-industrialization . . . 120
Kurbeka N. A. Theoretical aspects of the interpretation of the essence of the real sector of the economy . . . 128
Lizakova R. A. Implementation of interaction marketing principles in the business processes of domestic enterprises 133
Naranovich O. I., Gorbach Y. E., Ermakova A. A. Development of a simulation model for the solution of an optimization problem taking into account the restriction of resources . . . 138
Platonenko E. I., Rutman E. Y. Marketing system for educational services in the educational institution "Baranovichi State University" . . . 148
Tozik M. V. The main problems in the activities of non-bank financial institutions in the context of macroeconomic stabilization in Belarus (1996—2001) . . . 154
Trych Yu. A. Glass waste management as an element of resource-saving activities . . . 159
Kharkevich I. S. Use of sociological instruments for the estimation of factors, influencing innovative development of the enterprises of the Republic of Belarus . . . 164

LAW

Vasilevich G. A. An integrated approach to anti-corruption — a success for success . . . 170
Gorbatova M. A. A group of persons by prior collusion: some issues of theory and practice . . . 181
Dzik I. R. System and classification of civil contracts in the field of professional sports . . . 185
Kirmel A. G. Family and legal consequences of changing the gender of married persons . . . 190
Piatrouski N. A. State management concept in modern conditions of the development of the Republic of Belarus . . . 194
Rezyuk V. I. Criminal liability for the abuse of power or official authority committed by an official during the denationalization and privatization of state property: formation, development, features of the current state . . . 198
Ruzanova V. D. Problems of the formation of the information legislation in the aspect of the systems theory . . . 204
Rutman E. Y. Legal status of a juvenile: some cross-sectoral aspects . . . 209
Skok O. I., Shulenkova I. V. Criminal law interpretation of special cruelty in murder . . . 215
Soloviev P. V. Implementation of the principle of constitutionality at the stages of planning rule-making activity and rule-making initiative . . . 219

Репозиторий БарГУ

УДК 94(474/476)"15/17":338.482:37

А. І. Калтачэнка
Дзяржаўная ўстанова адукацыі «Рэспубліканскі інстутыт вышэйшай школы»,
Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь, вул. Маскоўская, 15, 220007 Мінск, Рэспубліка Беларусь,
+375 (29) 270 62 11, koltachenkoalina@gmail.com

МЕТАДАЛАГІЧНЫЯ АСПЕКТЫ ВЫВУЧЭННЯ АДУКАЦЫЙНЫХ ПАДАРОЖЖАЎ XVI—XVIII СТАГОДДЗЯЎ НА ПРЫКЛАДЗЕ АДУКАЦЫІ ЯКУБА САБЕСКАГА

У артыкуле аналізуюцца метады гістарычных даследаванняў, найбольш прыдатныя для вывучэння адукацыйных падарожжаў шляхты XVI—XVIII стагоддзяў на прыкладзе выхаваўчых інструкцый і дыярыуша падарожжа Якуба Сабескага — дзяржаўнага і ваеннага дзеяча Рэчы Паспалітай, бацькі караля Рэчы Паспалітай Яна III Сабескага. Асноўная ўвага надаецца спецыяльна-гістарычным і міждысцыплінарным метадам, сярод якіх разглядаюцца наратыўны, гісторыка-генетычны, гісторыка-параўнальны метады і кантэнт-аналіз. Ужываючы названыя метады, разгледзілі замежную адукацыю Якуба Сабескага, яе геаграфію, асаблівасці і ўплыў на кар'еру шляхціца.

Ключавыя словы: метады гістарычнага даследавання; Якуб Сабескі; замежная адукацыя; наратыўныя крыніцы; дыярыуш.
Бібліягр.: 17 назв.

A. I. Kaltachenka
State Educational Institution "Republican Institute of Higher Education", Ministry of Education of the Republic of Belarus,
15 Moscowskaya St., 220007 Minsk, Republic of Belarus, +375 (29) 270 62 11, koltachenkoalina@gmail.com

METHODOLOGICAL ASPECTS OF THE STUDY OF EDUCATIONAL TRAVELLINGS IN THE XVI—XVIII CENTURIES ON THE EXAMPLE OF THE EDUCATION OF JAKUB SOBIESKI

The article analyzes the methods of historical research that are most suitable for studying the educational travels of the nobility of the 16th—18th centuries on the example of the preserved teaching instructions and the travel diary of Jakub Sobieski — statesman and military leader of the Polish-Lithuanian Commonwealth, father of the King of the Polish-Lithuanian Commonwealth Jan III Sobieski. The main attention is paid to special historical and interdisciplinary methods, including narrative, historical genetic, historical comparative methods and content analysis. With the help of these methods, the foreign education of Jakub Sobieski, his geography, features and influence on the career of a nobleman are examined.

Key words: methods of historical research; Jakub Sobieski; foreign education; narrative sources; diary.
Ref.: 17 titles.

Уводзіны. Сучасны этап развіцця беларускай гістарычнай навукі характарызуецца павышанай цікавасцю не толькі да палітычнай ці эканамічнай гісторыі, але і да вывучэння гісторыі культурнага і прыватнага жыцця, у тым ліку да адукацыі. Беларускія гісторыкі распрацоўваюць у гэтым напрамку такія тэмы, як гісторыя этыка-педагагічнай думкі [1], этнаканфесійныя і сацыяльныя асаблівасці адукацыі ў розныя гістарычныя перыяды [2], роля манаскіх ордэнаў у гісторыі асветы [3]. Тэма замежнай адукацыі шляхты і магнатаў, геаграфія і асаблівасці адукацыйных падарожжаў таксама ўяўляюць цікавасць, але разглядаліся толькі асобныя прыклады гэтай з'явы [4; 5].

Метадалогія і метады даследавання. Даследаванні замежнай адукацыі вядуцца па такіх архіўных дакументах, як дыярыушы, прыватныя лісты маладых людзей да дому ці сябрам, справаздачы суправаджаючых дарослых гувернёраў ці слуг, адукацыйныя інструкцыі да выхавацеляў і саміх падарожнікаў, тэстаменты і г. д. Праца з такім тыпам дакументаў патрабуе выкарыстання спецыяльных метадаў, якія дазволяць апрацаваць матэрыял найбольш якасна. Таму мэтай артыкула з'яўляецца аналіз тэарэтыка-метадалагічнай базы для пошуку метадаў, прыдатных пры даследаванні адукацыйных падарожжаў шляхты XVI—XVIII стагоддзяў на прыкладзе дыярыуша Якуба Сабескага (1591—1646) — дзяржаўнага і ваеннага дзеяча Рэчы Паспалітай, бацькі караля Рэчы Паспалітай Яна III Сабескага.

Вынікі даследавання і іх абмеркаванне. Вывучэнне дыярыушаў, лістоў, інструкцый і іншых наратыўных крыніц мае пэўныя метадалагічныя асаблівасці. Даследчык можа аналізаваць інфармацыю толькі відавочную або вывучаць латэнтны, схаваны змест. Але якую б стратэгію вывучэння зместу

© Калтачэнка А. І., 2020

Рэпазіторый БарДУ

не выбраў гісторык, ён павінен здзейсніць адбор інфармацыі з наратыўных крыніц, зрабіць адпаведныя высновы, тэарэтычныя абагульненні.

У дадзеным артыкуле разгледзім метадалогію вывучэння замежных падарожжаў з мэтай адукацыі на прыкладзе дыярыуша Якуба Сабескага, які пісаўся падчас падарожжаў 1607—1613 і 1638 гадоў [6]. Пры неабходнасці звернемся да інструкцыі Якуба Сабескага пану Архоўскаму, які суправаджаў сыноў Якуба (будучага караля Яна III і Марэка Сабескіх) у адукацыйных падарожжах [7], і інструкцыі Якуба Сабескага, напісанай сваім сынам перад іх падарожжам у Францыю (1645) [8]. Гэтыя дакументы — выдатнае адлюстраванне праграмы навучання маладых дваран у XVII стагоддзі. Якуб Сабескі ў сваіх дыярыушах апісвае ўражанні і прыгоды падчас знаходжання ў Еўропе, а ў інструкцыях тлумачыць, чаму неабходна набываць веды і якія вобласці навукі варта паглыбляць, дае парады па арганізацыі дня, акцэнтуе ўвагу на неабходнасці чытання якасных кніг і нават прыкладае спіс для чытання, раіць, як бавіць вольны час.

Важна адзначыць, што ў Якуба Сабескага была звычка апісваць на паперы ўсе важныя падзеі свайго жыцця. Такім чынам, пасля яго засталася добрая пісьмовая спадчына, у якую ўваходзяць вялікая колькасць лістоў, некалькі дыярыушаў, розныя інструкцыі і каментары. Акрамя ўжо названых дакументаў ён напісаў дыярыуш маскоўскай кампаніі каралевіча Уладзіслава Вазы ў 1617 годзе, які не быў апублікаваны пры жыцці Якуба з-за рэакцыі на яго Жыгімонта III [8, с. 8]. У 1621 годзе быў напісаны і ў 1646-м апублікаваны “Commentariorum Chotinensis belli libri tres” — дыярыуш бітвы пад Хацінам [9, с. 484], які мае высокую гістарычную каштоўнасць. У 1633 годзе Якуб Сабескі напісаў дыярыуш каранацыйнага сойма ў Кракаве, які быў апублікаваны ў 2008 годзе [10]. Такім чынам, пісьмовая спадчына Якуба Сабескага дазваляе нам сфарміраваць даволі поўны партрэт жыцця шляхціца XVII стагоддзя.

Аналіз метадаў даследавання. У сучасных гістарычных даследаваннях выкарыстоўваюць вялікую колькасць метадаў: метады лагічнага пазнання, агульнанавуковыя, спецыяльна-гістарычныя і міждысцыплінарныя, але не кожны з іх падыходзіць для працы з наратыўнымі крыніцамі. Далей прааналізуем некалькі метадаў, якія будуць карыснымі пры вывучэнні падарожжаў з мэтай замежнай адукацыі.

Наратыўны, ці апісальна-апавядальны, метад прадугледжвае збор звестак у архівах і іх мантаж у адзінае апавяданне. Расказ павінен адпавядаць логіцы саміх падзей, а гісторык інтэрпрэтуе дадзены ланцуг, зыходзячы з пэўных прычынна-выніковых сувязяў, устаноўленых фактаў [11, с. 387]. Зробім мантаж гісторыі адукацыі Якуба Сабескага.

Якуб Сабескі (1590—1646) каля 1604 года быў адпраўлены ў школу Кракаўскай акадэміі, праз год пераехаў у Замойскую акадэмію, дзе вучыўся да канца 1606 года [9, с. 483]. У 1607 годзе з’ехаў у Парыж, дзе знаходзіўся да 1611 года. Першыя два гады вучыўся прыватна ў Ісаака Касабона, гуманіста і філолага, астатнія два гады — у Каралеўскім калегіуме (Collège Royal). За гэты час вывучыў французскую, іспанскую, італьянскую, лацінскую мовы і прайшоў курс гуманітарных навук. Знаёміўся з жыццём Францыі — наведваў двор французскага караля Генрыха IV, прысутнічаў пры яго пахаванні і каранацыі Людовіка XIII. У гэтыя ж гады здзяйсняў розныя падарожжы. Так, у 1609 годзе наведаў Англію, Нідэрланды, Галандыю, Герцагства Брабант, нямецкія землі. У 1610 годзе падарожнічаў па Францыі. Пасля заканчэння навучання здзейсніў падарожжа па Іспаніі і Партугаліі, у 1612-м доўгі час заставаўся ў Рыме і адтуль выязджаў да найбольш буйных італьянскіх гарадоў. У сярэдзіне 1612 года рушыў дамоў, па дарозе наведаў італьянскія Ларэту, Балонню, Ферару, Венецыю, аўстрыйскія Карынтыю і Штырыю. На некалькі тыдняў затрымаўся ў Вене для знаёмства з дваром імператара Маціяса I. Дадому вярнуўся ў 1613 годзе [7, с. 3—4].

Такое сціслае апісанне падарожжа Якуба Сабескага важна для першаснага аналізу гістарычнай з’явы. Але для глыбокага пранікнення ў сутнасць падзей гэтага, відавочна, недастаткова, трэба выкарыстоўваць іншыя метады, якія дазваляюць праводзіць больш глыбокі аналіз інфармацыі.

Гісторыка-генетычны метад — вывучэнне паходжання і развіцця розных гістарычных з’яў. Мэта — выяўленне асаблівасцей развіцця, аналіз прычын і наступстваў, тлумачэнне фактаў [12, с. 153]. Гісторыка-генетычны метад з’яўляецца адным з асноўных пры вывучэнні адукацыйных падарожжаў шляхты, бо дазволіць прасачыць генезіс адукацыйных замежных падарожжаў, вызначыць асаблівасці геаграфіі такіх падарожжаў, уплыў канфесіянальных адрозненняў сям’і на выбар універсітэта і г. д.

Калі разглядаць прыклад адукацыйнага падарожжа аднаго чалавека, дадзены метад можна прымяніць для аналізу таго, наколькі тыпічным было падарожжа Якуба Сабескага для свайго часу, ці пра-

Рэпазіторый БарГУ

сачыць, як з’ява замежных адукацыйных падарожжаў мянялася ў часе, як адрознівалася адукацыя продкаў і нашчадкаў Якуба Сабескага. Фармат і тэма артыкула не дазваляюць правесці поўны аналіз з’явы адукацыйных замежных падарожжаў, таму разгледзім падабенства і адрозненне адукацыі Сабескіх ад прынятых у той час падарожжаў, бо іх адукацыя была не зусім тыпічна для свайго часу.

Па-першае, да сярэдзіны XVII стагоддзя сярод шляхты і магнатаў Рэчы Паспалітай былі распаўсюджаны акадэмічныя паездкі, так званыя перэгрынацыі (peregrinatio academica), якія не прадугледжвалі турыстычнага аспекту ў падарожжах [13]. Толькі з другой паловы XVII стагоддзя пачынае звяртацца ўвага на пазнавальны аспект падарожжаў. Па запісам Якуба бачна, што ён апярэдзіў час. Вось, напрыклад, што піша Якуб пра Арлеан: “…idzie pod niém rzeka sławna we Francyi, Loire, na niéj jest piękny most murowany, miasto wesołe, piękne, kościoły w niém piękne, ale bardzo zrujnowane przez Hugenotów…” [6, с. 92].

Акрамя таго, незвычайным для свайго часу выглядае і выбар месца навучання Якуба і яго сыноў. З Кракаўскай акадэміяй зразумела — да ўзнікнення Віленскай акадэміі гэта быў адзіны вялікі адукацыйны цэнтр у краіне. А вось выбар Парыжу прадстаўляе цікавасць. У першай палове XVII стагоддзя найбольш папулярныя і дарагія цэнтры адукацыі знаходзіліся ў нямецкіх і галандскіх землях. Адным з самых папулярных быў Страсбург, які, нягледзячы на вялізныя кошты, прываблiваў прадстаўнікоў Кароны Польскай і Вялікага княства Літоўскага [14, с. 12].

Парыж жа вабіў сваёй рыцарскай школай, у якой рыхтавалі да будучай службы ў арміі. Улічваючы, што кожны шляхціц быў абавязаны служыць, зразумела, што рыцарскія школы давалі карысныя веды. У іх вучылі фехтаванню, верхавой яздзе, ваеннай інжынерыі, сучасным мовам. Класічныя мовы, права, тэалогія і іншыя навукі давалі ў скарочаным выглядзе. Тым цікавей выглядае выбар месца навучання Сабескіх — Парыжскі Каралеўскі калегіум. Адказам на пытанне выбару месца навучання можа быць, па-першае, адсутнасць вялікіх грошай для навучання ў папулярных адукацыйных цэнтрах, па-другое, добрыя ўмовы для навучання ў Парыжы. Наконт гэтага мы можам прачытаць у інструкцыі, напісанай Якубам Сабескім сваім сынам. Ён піша, што “…a to dla tego że tam spokojno na ustroniu, i nie masz tak wiele Polaków i cudzoziemców, jako gdzie indziéj stoja…”, таму гэта цудоўнае месца для навучання, дзе нішто не адцягвае ўвагу ад навук [6, с. 38].

Гісторыка-параўнальны метад — параўнанне агульнага і асаблівага ў развіцці розных краін, народаў, падзей ці аб’ектаў, якія маюць розныя прасторава-часавыя характарыстыкі.

У межах артыкула можна зрабіць параўнанне адукацыі Якуба Сабескага ў Парыжы, які быў там у самым пачатку XVII стагоддзя, і Януша Радзівіла (1579—1620), які некаторы час навучаўся ў рыцарскай школе Парыжа ў апошнія гады XVI стагоддзя. Калі адукацыю Сабескага мы вывучаем па напісанаму ім дыярыушы, то падрабязнасці адукацыйнага падарожжа Я. Радзівіла знаходзяцца ў лістах да бацькі (Крыштафа Радзівіла «Перуна» (1547—1603)) [15], дзядькі (Мікалая Крыштофа Радзівіла «Сіроткі» (1549—1616)) [16] і стрыечнага брата (Яна Юрыя Радзвівіла (1588—1625)) [17], якія былі прааналізаваны Войцехам Сакалоўскім [14, с. 7].

З пісем Я. Радзівіла бачна, што малады магнат быў дзейным чалавекам. Яго не прываблівала вывучэнне моў, гісторыі, права і іншых навук, ён прагнуў апынуцца ў рыцарскай школе. Да ваеннай навукі Януш Радзівіл паставіўся сур’езна, нават прымаў удзел у ваенных кампаніях (удзельнічаў у аблозе Амьена (1597) і бітвах з іспанцамі падчас апошняй рэлігійнай вайны ў Францыі (1562—1598) на баку Генрыка IV) [14].

Якуб Сабескі жа, наадварот, меў спакойны характар, быў схільным да навук, у сваім дыярыушы шмат пісаў пра наведванне двара Генрыка IV, сустрэчу там з рознымі людзьмі. Падрабязна апісваў тэмы, на якія размаўлялі пры двары, знешні выгляд і паводзіны людзей. Сустрэўся там Якуб і з Янушам Радзівілам, якога назваў “człowiek humoru bardzo grzecznego i na odpowiedź prędki” [5, с. 10].

Вынікам шасцігадовага падарожжа Я. Сабескага стала азнаямленне з заканадаўствам еўрапейскіх дзяржаў, знаёмства з уплывовымі і выбітнымі людзьмі таго часу (французскія каралі Генрых IV і Людовік XIII, ангельскі кароль Якуб I Сцюарт, намеснік Нідэрландаў Морыц Аранскі, іспанскі кароль Філіп III, Папа Рымскі Павел V, імператар Свяшчэннай Рымскай імперыі Маціяс I, вучоныя, духоўныя асобы, палітыкі, творчыя людзі), удасканаленне валодання замежнымі мовамі. Атрыманыя веды дазволілі Якубу Сабескаму пабудаваць добрую кар’еру ў Рэчы Паспалітай і пад канец жыцця зрабіцца прыкладам дабрачыннасці, вучонасці, дыпламатычнай мудрасці. А Януш Радзівіл праявіў свой дзейны характар: удзельнічаў у вайне са Швецыяй (1600—1629), узначаліў рокаш 1606—1607 гадоў супраць Жыгімонта III Вазы, бараніў роўныя правы пратэстантаў і праваслаўных з католікам і г. д.

Репозиторий БарГУ

Зразумела, што такое параўнанне мае карысць толькі для напісання партрэтаў тых асоб, якіх параўноўваюць. Для больш грунтоўнага даследавання карысна параўноўваць больш вялікія групы людзей, напрыклад, прадстаўнікоў адной сям'і з прадстаўнікамі іншай ці адукацыйныя падарожжы ў другой палове XVI стагоддзя з падарожжамі ў другой палове XVII стагоддзя. Такія параўнанні заслугоўваюць асобнага артыкула, таму не будзем на гэтым засяроджвацца.

Сярод метадаў, якія выкарыстоўваюцца ў гістарычнай навуцы, асобна вылучаюцца міждысцыплінарныя метады гістарычнага даследавання. Адным з іх з'яўляецца *кантэнт-аналіз.* Гэты метад прыйшоў у гістарычную навуку з сацыялогіі. Даследчык робіць падлік частаты з'яўлення ў тэксце пэўных характарыстык, што дазваляе зрабіць некаторыя высновы адносна намераў стваральніка дадзенага тэксту.

Мы зрабілі скарочаны варыянт аналізу і разгледзелі тое, што цікавіла нашага героя падчас падарожжа. У дыярыушы практычна нічога не напісана пра навучанне, больш апісаны вандроўкі. Таму быў праведзены пошук слоў, якія пацвярджалі б цікавасць да турыстычных аб'ектаў. Так, слова «горад» (miasto) сустракаецца часцей за ўсе астатнія — 161 раз, што не дзіўна, бо з яго пачынаюцца ўсе апісанні новых месцаў. Наступным па папулярнасці з'яўляецца слова «касцёл» (kościoł) — 141, што адпавядае важнаму месцу рэлігіі ў часы падарожжа. Далей згадваюцца «замкі» (zamek) — 17, «цытадэлі» (cytadel) — 15, «масты» (most) — 12. Пра ўнутранае ўбранства названых пабудоў практычна нічога не сказана. Можна было б палічыць і словы, якімі Я. Сабескі апісвае гэтыя архітэктурныя аб'екты, але цяжкасць у тым, что самым сустракаемым прыметнікам з'яўляецца «прыгожы» (piękny) — 175 разоў. І апісвае гэтым словам Якуб і людзей, і гарады, якія праязджае. Такім чынам, нават невялікі аналіз тэксту выявіў, што падарожнік цікавіўся разнастайнымі рэчамі, але аб'екты сакральнай архітэктуры былі найбольш цікавымі.

Метадаў, якімі можа карыстацца даследчык гісторыі адукацыйных падарожжаў шляхты і магнатаў XVI—XVIII стагоддзяў, існуе значна больш. Напрыклад, не былі асветлены такія асноўныя гістарычныя метады, як гісторыка-тыпалагічны і дыяхранічны. Не апісваліся магчымасці метадаў матэматычнай статыстыкі, дыскурс-аналізу, метады псіхагісторыі, якія карысна выкарыстоўваць пры апісанні партрэтаў гістарычных асоб ці дапаўняць імі гісторыка-генетычныя даследаванні. Не былі разгледжаны і метады паліталогіі, якія дапамагаюць пры апісанні пэўных падзей і ролі гістарычных асоб у падзеях. Але разгледжаных метадаў ужо дастаткова, каб убачыць шырокія магчымасці працы з наратыўнымі крыніцамі і складання партрэтаў гістарычных асоб.

Заключэнне. Сучасны стан тэарэтыка-метадалагічнай базы гістарычнай навукі прапануе даследчыку вялікі шэраг метадаў, якія дазваляюць дасягнуць мэты даследавання максімальна поўна.

Як паказана на прыкладзе адукацыі Якуба Сабескага (1591—1646) — дзяржаўнага і ваеннага дзеяча Рэчы Паспалітай, бацькі караля Рэчы Паспалітай Яна III Сабескага, прыдатнымі для вывучэння адукацыйных падарожжаў шляхты XVI—XVIII стагоддзяў з'яўляюцца: метады лагічнага пазнання, апісальна-апавядальны, гісторыка-генетычны, гісторыка-параўнальны метады, кантэнт-аналіз і інш.

Важна адзначыць, што ўсё больш сціраецца мяжа паміж метадалогіямі розных ізаляваных навук і ўсё больш развіваюцца міждысцыплінарныя метады, якія дазваляюць праводзіць комплексны аналіз аб'ектаў вывучэння, пераадольваючы межы традыцыйнай гістарычнай рэканструкцыі, даючы магчымасць атрымання больш поўных і грунтоўных вынікаў даследавання.

Рэпазіторый БарДУ

Спіс цытаваных крыніц

1. *Болбас, В. С.* Канцэпцыя развіцця этыка-педагагічнай думкі Беларусі X—XVIII стст. / В. С. Болбас // Весн. Мазыр. дзярж. пед. ун-та імя І. П. Шамякіна. — 2017. — № 1 (49). — С. 77—81.
2. *Сцебурака, А. М.* Развіццё адукацыі ў Беларусі ў 1569—1648 гг.: традыцыі поліканфесійнасці і сацыяльнай абумоўленасці / А. М. Сцебурака // Выш. шк. — 2009. — № 4. — С. 50—53.
3. *Самусік, А. Ф.* Дзейнасць манаскіх ордэнаў у галіне асветы на Беларусі ў першай трэці XIX стагоддзя / А. Ф. Самусік // Гісторыя: праблемы выкладання. — 1998. — № 1. — С. 37—46.
4. *Скеп'ян, А. А.* Лісты маладых князёў Алелькавічаў з Італіі / А. А. Скеп'ян // Архіварыус. Сер. «Гісторыя, архіваэнаўства, крыніцазнаўства». — 2009. — № 7. — С. 55—74.
5. *Самусік, А. Ф.* Князі Радзівілы ў пратэстанцкіх навучальных установах Еўропы ў сярэдзіне XVI — першай палове XVII ст. / А. Ф. Самусік // Выш. шк. — 2017. — № 3. — С. 53—56.
6. *Sobieski, J.* Dwie podróże Jakuba Sobieskiego ojca króla Jana III. Odbyte po krajach europejskich w latach 1607—1613 i 1638 / J. Sobieski. — Poznań : Pompejusza i Spółki, 1833. — 227 s.

7. *Sobieski, J.* Instrukcya Jakuba Sobieskiego kasztelana krakowskiego, oyca króla Jana III. Dana Panu Orchowskiemu z strony synów. Z manuskryptu przedrukowana / J. Sobieski. — Warszawa : Drukarnia Narodowa J. K. Mci, 1784. — 68 s.

8. *Sobieski, J.* Instrukcya JW. JM. Pana wojewody ruskiego (Jakuba Sobieskiego oyca króla Jana III) Ichmościom Panom Synom. Do cudzych krajów jadącym / J. Sobieski. — Warszawa : Drukarnia Józefa Ungra, 1865. — 53 s.

9. *Długosz, J.* Jakub Sobieski / J. Długosz // Polski Slownik Biograficzny / Zespół redakcyjny: H. Markiewicz [i inni]. — Warszawa-Kraków, 2000. — T. XXXIX/4, zeszyt 163. — С. 483—490.

10. *Sobieski, J.* Diariusz sejmu koronacyjnego w Krakowie w 1633 roku / J. Sobieski. — Opole : Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, 2008. — 324 s.

11. *Ковальченко, И. Д.* Методы исторического исследования / И. Д. Ковальченко. — Изд. 2-е., доп. — М. : Наука, 2003. — 486 с.

12. Теория и методология исторической науки. Терминологический словарь / А. О. Чубарьян [и др.] ; под ред. А. О. Чубарьян. — М. : Аквилон, 2014. — 576 с.

13. Polski Grand Tour w XVIII i początkach XIX wieku : materiały z badan / Regionalna Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie ; red. A. Roćko. — Warszawa : Regionalna Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, 2014. — 466 s.

14. *Sokołowski, W.* Studia i peregrynacje Janusza i Krzysztofa Radziwiłłów w latach 1595—1603: model edukacji syna magnackiego na przełomie XVI i XVII w. / W. Sokołowski // Rozprawy z Dziejów Oświaty. — 1992. — T. 35. — S. 3—35.

15. Аддзел рукапісаў бібліятэкі Вільнюскага ўніверсітэта (BUWil). — Ф. 3. Воп. 273. Арк. 15—16.

16. Галоўны архіў старажытных актаў г. Варшавы (AGAD). — Ф. 354. Воп. 4. Спр. 35. Арк. 507—509.

17. Галоўны архіў старажытных актаў г. Варшавы (AGAD). — Ф. 354. Воп. 4. Спр. 18. Арк. 213.

Паступіў ў рэдакцыю 25.09.2020

Репозиторий БарГУ